1940 ий
1
СЕНТЯБРЬ
№ 79 (692)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла эллаcе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден Йошкар-Ола Горком орган

ШЕМЕР МОЛОДЕЖЬЫН ПАЙРЕМЖЕ

Тений уло тӱнясе шемер молодежь шке пайремжым—Международный Юношеский Кечым—коло кудымшо гана палемда.

Международный Юношеский Кечым эртарыме нерген пунчал молодежьын социалистический организацийже-шамычын 1915 ийыште лийше Бернский (Швейцарий) конференцийыштыже Ленинын предложенийже почеш лукталтын.

Тунам первый империалистический войнан эн шарлыме жапше улмаш. Шӱдӧ тӱжем дене шемер-шамычым солдатский шинельым чиктен, капиталист ден помещик-шамычын кӱсеныштым овартышаш верч кучедалаш войнашке колтеныт. Айдеме вӱр шем мландым мушкын, изи эҥер гай йоген. Шужымаш, колымаш йырваш шарлен.

Пашазе-шамыч империалистический войнам гражданский войнашке савырыме нерген Ленинын революционный ӱжмашыжым чыла вереат колыныт. Юношеский движенийым В. И. Ленин ден Сталин йолташ закалитленыт, ончыкылык классовый кучедалмашлан самырык борец-шамычым ямдыленыт.

1940 ийыште Международный Юношеский Кече пеш нелэ Международный обстановкышто эртаралтеш. Англо-французский империалист-шамыч тӱням у империалистический войнашке шупшыныт. Война эре виянрак да виянрак шарла. Капиталистический эллаште адакат йырваш колымаш, шужымаш. Нине элласе шемер молодежь империалистический война ваштареш, экономический да политический праваже верч, советский Союзым аралышаш верч кучедалеш.

Советский Союзышто гына самырык поколений куанен, пиалан илыш дене ила. Сталинский внешний политикын сеҥымашыже-шамыч советский молодежьым у сеҥымашке ӱжыт. Таче демонстрацийыш нуно Молдавский, Латвийский, Эстонский да Литовский Союзный республикласе молодежь дене пырля лектыт.

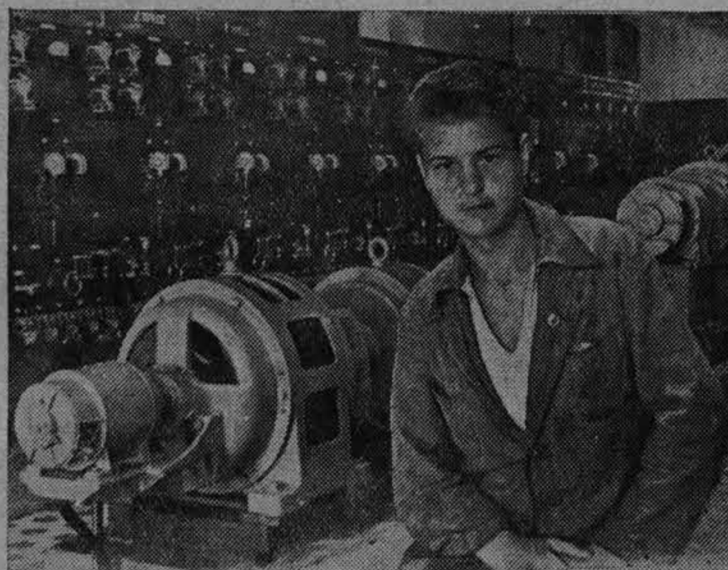
Молодежь коклаште у талант, изобретатель, стахановец-шамыч кушкыт. Марийский республикысе молодежат XXVI-шо МЮД-ым у сеҥымаш-шамыч дене вашлиеш.

Марийский Бумажный комбинатын электрикше комсомолец В. Е. Пименов йолташ кечаш паша нормым утыж дене тема.

ВЛКСМ Йошкар-Олинский райкомол МЮД лӱмеш 25 километрышке военизированный походым эртарен. Походышто 70 комсомолец-допризывник-шамыч участвоватленыт. Нуно родинам аралаш кеч кунамат ямде улмыштым ончыктеныт. Молодежь кокла гыч орденоносец-шамычат шагал огыл улыт.

Таче XXVI МЮД-ым эртарыме дене пырля, комсомолышто руководящий комсомольский орган-шамычым сайлымаш тӱҥалеш. Ленин—Сталин партийлан преданный, коммунизм пашам мучаш марте шукташ способный улшо рвезе ден ӱдыр-шамычым комсомолец-шамыч шке руководительыштлан сайлат.

XXVI Международный Юношеский Кечын пиалан советский молодежь шке социалистический родинажлан, шке другшо, ачаже да учительже, чумыр шемер-шамычын вождьшо, Сталин йолташлан мучашдыме шумеш преданный улмыжым демонстрироватла. Большевистский партий да тудын Центральный Комитетше деке эшеат чакемын, капиталистический эллаcе шемер молодежь дене шке кыл кучымашыжым адакат утларак пеҥгыдемда.

Марийский бумажный комбинатын комсомолец-стахановецше Василий Егорович Пименов йолташ XXVI Международный Юношеский Кечым, паша нормым утыж дене темен вашлиеш. Пименов йолташ допризывник, активный общественник.

Фото С. Чуршуковын

СОВЕТСКИЙ СОЮЗЫШТО

Пропагандист-шамычлан курс

Каунас. Литвасе ВКП(б) Каунасский горком пропагандист-шамычлан курсым организоватлен. Тушко 50 еҥ чоло коштеш, утларакшым шке оласе предприятийласе пашазе-шамыч.

Чыла курсант-шамыч литература дене обеспечитлыме улыт. Сталин йолташын ВКП(б) XVIII с'ездыште ыштыме докладшым, Молотов йолташын СССР Верховный Совет VII Сессийыште ыштыме докладшым да молымат нуно кугу куанымаш дене изучатлат.

Столицын у школлаже

Москван Ленинский, Сталинский, Сокольнический, Краснопресненский да моло районлаштыже ныл этажан 12 у школым ыштен пытаралтеш. Кызыт школьный зданийлаште отделочный пашам пытарат.

Тиде 12 школа гыч кажныже 880 тунемше пурыман лиеш. Кугу яндар зданийлаште волгыдо учебный кабинетлам, классам, служебный верлам оборудоватлыме. Школа-шамычын первый этажлаштышт—физкультурный кугу зал-шамыч.

У свекла гыч первый сахар

Фрунзе, 27 август. Теҥгече Кантский сахарный завод пашам ышташ тӱҥалын. Таче ик шагат кечывалым инженер Ковенко йолташын вуйлатыме первый сменыже первый тонн сахарым луктын.

Тений тиде сезонышто завод 2.100 тонн свеклым переработатлышаш.

Литовский писатель-шамычын пӧрт

Каунас. Литван ик бывший властительже, кугу фабрикант Вайлокайтис Каунасын центрыштыже вич этажан чапле пӧртым кучен илен. Советский Литван Правительствыжо тиде особнякым литовский писатель-шамыч союзлан пуэн. Кызыт тудым литовский писатель-шамычын пӧртыш савырыме.

Постоянный киоск-шамыч

Самаркандын 30 школлаштыже (Самаркандский область) тетрадь ден школьный принадлежность шамычым ужалашлан постоянный киоск-шамычым почмо. Киоск-шамычлан 1 миллион тетрадьым ойырымо.

Хорошо да отлично велэ тунемаш

Эрла, 2 сентябрьыште, пӱтынь Советский Союзысо школа-шамыч сталинский эпохысо пиалан йоча-шамыч дене темыт. Нуно у тунемме ийым, кугу сеҥымаш пайрем семын, куанен вашлийыт. Кеҥеж каникулым веселан, культурно эртарен, шкеныштын тазалыкыштым пеҥгыдемден, у вийым поген, пиалан йоча-шамыч кугу куанымаш дене школышто тунемаш тӱҥалыт. Ятыр йоча-шамыч каныме жапыште творческий паша дене занимательныт.

Тенийсе у тунемме ийлан калык образований орган-шамыч велэ огыл ямдылалтыныт, пӱтынь общественность тунемме ийлан образцово ямдылалтшаш верч активно полшен.

Весела йоча-шамычым коммунистический да патриотизм духеш воспитатлымашке советский учительство уло моштымашыжым пуаш тырша, нунын кокла гыч пиалан советский эллан да коммунистический партийлан мучашдыш шумеш преданный улшо самырык патриот-шамычым кушта да воспитатла.

Тений тунемме ийыште советский йоча-шамыч дене пырля Латвийский, Литовский, Эстонский самырык республикласе да Бессарабийысе ден Северный Буковинысе—ожнысо правадыме—йоча-шамыч тунемаш тӱҥалыт.

Марийский республикысе йоча-шамычат тиде кечым кугу куанымаш дене вашлийыт.

Кодшо тунемме ийын итогшо школлаште икмыняр пашам саемдымашым ончыкта. Республика мучко 83.642 йоча тунемын лектыныт да вес класслашке вончыныт. Школлаште тунемше отличник ден ударник-шамычат ешаралтыныт. Учитель-шамыч кокла гыч 87 отличник да 113 ударник улыт. Кодшо тунемме ийым у тунемме ий дене таҥастарымаште икмыняр ойыртем уло.

1939—40 тунемме ийыште 96.556 йоча велэ тунемын гын, тений 117.000 йоча тунемаш тӱҥалеш. Учительский кадрат 103 еҥлан ешаралтын. Тений 706 школа пашам ышташ тӱҥалеш. Ӱмасе деч 14 школлан шукемын.

Сеҥымаш-шамыч дене пырля кодшо тунемме ийыште ятыр ситыдымаш-шамычат уледат. Республика мучко 100 процентан успеваемость ден посещаемость верч школа-шамыч ситыдымын кучедалыныт. Садланак вет республика мучко успеваемость 86,8 процентышке да посещаемость 96,6 процентышке велэ шуын.

Тыгак второгодник-шамычат ятырак улыт. 6.422 тунемше-шамыч тудо классешак кокымшо ийлан кодыныт да 6.492 тунемше-шамычым шыже испытанийым сдатлаш кодалтын.

Таче кечылан ятыр школлам учительский кадр дене тӱрыс укомплектоватлыме огыл. Ятыр школлаште историй, руш йылме да моло предмет-шамыч денат преподаватель-шамыч огыт сите.

Тиде шотышто калык образований орган-шамыч тичмашын титакан улыт. Учительский кадрым ямдылымашке кӱлеш вниманийым ойырен огытыл.

Школа-шамыч ончылно кугу задача-шамыч шогат. Нине ситыдымаш-шамычым кызытак пытарен, партий ден правительствын школа ончылан шындыме задачыштым тӱрыс шуктышаш верч уло кумылын пыштен пижман, самырык поколенийым воспитатлымаш пашам честно да добросовестно ыштыман. 1940—41 тунемме ийыште чыла предмет денат эре хорошо да отлично велэ тунемман.

34

XXVI-шо МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЮНОШЕСКИЙ КЕЧЕ

О. Чечеткина

Уло тӱнясе шемер молодежь ынде коло куд ий почела Международный Юношеский Кечым эртара.

Тиде кече международный пролетарский солидарность кечыш, империалистический война ваштареш, мир верч, эрык да экономический права-шамыч верч кучедалме кечыш савырнен.

Тӱнясе пролетариатын великий вождьшо-шамыч Ленин ден Сталин молодежьын революционный пашазе движенийыште участвоватлымыжлан эреак кугу значенийым пуэныт, кушкын шогышо поколенийым социализм духеш воспитатлен кертше боевой юношеский организаций-шамычым ыштышаш верч нуно нойыдегыч тыршеныт.

Молодежьым революционный деятельностышко кумдан шупшшаш верч индешӱдымшӧ ий тӱналтышыште Ленин II Интернационал кӧргыштӧ чарныде кучедалын.

1907 ийыште II Интернационалын Штутгартский конгрессыштыже Роза Люксембург ден пырля Ленинын ыштыме предложенийже приниматлалтын: „... Пашазе молодежь калык-шамычын келшен илыме да социализм духеш воспитатлалтше, классовый самосознаний дене эреак проникатлалтше, манын тыршаш кӱлеш."

Юношеский движенийын самостоятельно кушмашыжым пикташ тыршыше, пролетарский молодежный организаций-шамычым аполитичный культурно-просветительный общество-шамычышке савыраш тӧчышӧ II Интернационалын оппортунистический руководствыжо ваштареш Ленин пеш чот кучедалын.

Молодежьын чын другшо да учительже Ленин юношеский движенийын организационный самостоятельностьшо верч кучедалын, самырык йолташ-шамычлан нунын йоҥлышыштым ончыктен. „Интернационал молодежи" журналеш публиковатлалтше статьяштыже тудо возен: „Чӱчкыдын лиеш: илалшырак ден шонго поколенийын представительышт молодежь деке, кудо социализм деке кӱлешлык дене **вес семын** лишемшаш, нунын ачашт семын огыл, **тудо** корно дене огыл, **тугай форма дене огыл**, **тудо** обстановкыштат **огыл**, кӱлеш семын миен **огыт мошто**. Садлан, моло коклаште, молодежь союзын **организационный самостоятельностьшо верч**, тиде самостоятельность деч оппортунист-шамыч лӱмлан велэ огыл шогышаш улына, но пашаш существожо верчат ме шогышаш улына. Вет тичмаш самостоятельность деч посна молодежь шке кокла гычше сай специалист-шамычым луктынат, социализмым **ончыко** нангаяшат ямдылалт шуын **огеш керт**.

Молодежь союз-шамычын тичмаш самостоятельностьышт верч, но йоҥлышыштым тичмаш эрык дене критиковатлымаш верчат.

Ме молодежьым нечкландарышаш она ул". (Ленин, XIX том, 295 стр).

Тиде социал-демократический лидер-шамычлан характерный улшо, молодежьым аклен моштыдымо отношений деч, принципиально у, юношеский пролетарский организаций-шамычын значенийыштым ленински аклымаш лийын.

Шемер молодежьым вуйлатен да тудым чын, революционный корно дене нангаен кертше юношеский организаций-шамычым ыштышаш верч Ленин ден большевик-шамыч тыршеныт. Первый коммунистический молодежь союзын организацийже-шамыч Российыште Великий Октябрьский социалистический революций сеҥыме деч вара гына лийыныт гынат, тудым ышташлан предпосылка-шамыч, революционный молодежьын вийжым погымаш эше ятыр ончычак ышталтыныт ыле.

Первый империалистический войнан чот шарлыме жапыштыже, кунам солдатский шинельым чийше миллион шемер-шамыч кучедалмашлаште коленыт, кунам II Интернационалын верхушкыжо шакше предательствым ыштен, ик единственно лӱддымӧ йӱк, империалистический война ваштареш кучедалаш ӱжшӧ большевик-шамычын йӱкышт шоктен. Большевик-шамыч шемер массылан рашкыде, умлымашан лозунг-шамычым выдвигатленыт: „Империалистический войнам гражданский войнашке савыраш!", „Мир, кинде да эрык верч!" Тиде ӱжмашлан ончыл революционный молодежь кумдан йӱкым пуэн.

1915 ий апрельыште **Ленинын инициативыже дене швейцарский Берн олаш ятыр капиталистический эллласе самырык пашазе-шамычын** представительышт погыненыт. Империалистический война ваштареш кучедалмаште молодежьлан чын революционный корным мумаште полшашлан, большевик-шамыч Бернский конференцийышке кок делегатым колтеныт. Нунын мандатыштым Ленин подписатлен улмаш. Бернский конференций войнан империалистический характержым ончыктен резолюцийым приниматлен. Но тиде конференций мучаш марте последовательный лийын огыл да шуко йӱк дене „всеобщий разоружений" верч выступатлен, оппортунистический йоҥлышым ыштен.

„Интернационал молодежи" журналын страницылаштыже Ленин Бернский конференцийын йоҥлышыжым молодежьлан нойыде да чот умылтарен. II Интернационал дене оппозиционно настроитлалтше молодежьын социалистический группыжо-шамыч империалистический война ваштареш кучедалме корнышко лӱддеак да пеҥгыдынрак шогалышт, манын тудо тыршен.

Бернский конференций йоҥлышым ыштен гынат, юношеский движенийын историйжылан тудын значенийже кугу, вет тиде жап гыч пашазе молодежь массын революционный кучедалмаш корныш шогалмашыже лийын. **Бернский конференций тыгак чыла элласе шемер молодежьын интернациональный солидарностьшо верч, империалистический война ваштареш кучедалшаш верч международный юношеский кечым кажне ийын эртарыме нерген решенийым луктын.** Тудо жап гыч ий еда сентябрьын первый рушарняштыже шӱдӧ тӱжем дене самырык шемер-шамыч тиде кугу кечым палемдат.

Самырык труженик-шамычын шкеныштым утарышаш верч, империалистический война ваштареш, капитализм ваштареш, кӱчызылык ден шужымаш ваштареш кучедалашлан чумыргымашешышт основатлалтше молодежьын революционный движенийже ий гыч ийыш кушкеш да пеҥгыдемеш. Международный солидарность кечын молодежь ий еда уремыш лектеш, демонстраций, митинг, погынымаш-шамычым организоватла, шке вийжым ончымашым эртара. Капиталистический элласе мюдовский демонстраций да митинг-шамыч капиталистический реакций ваштареш молодежьын кучедалаш ямде улмыжым раш ончыктат.

Международный Юношеский Кечым эртарымаш чыла эллаштат, утларакшым Российыште Великий Октябрьский социалистический революций сеҥыме деч вара шарлен. Тиде сеҥымаш уло тӱнясе самырык шемер-шамычлан вий да ӱшанымаш пуэн улеш. Тудо нунылан социализм верч кучедалашышт волгыдо корным почын. Тиде корнышко коммунистический пашазе движений знамя йымаке погынышо рвезе ден ӱдыр-шамычын кумда массышт эре утларак шогалыт.

1918 ий гыч тӱҥалын, Великий Октябрьский социалистический революций сеҥыме деч вара, МЮД-ым пайремлымаш Советский эл деке пролетарский солидарность лозунг д е н е, СССР-ым чыла тушман деч аралышаш лозунг дене эртаралтеш.

Международный Юношеский Кечым ий еда пайремлымаш—тиде пролетарский интернационализм чувствым выражатлымаш, к у д ы м Марксын — Энгельсын — Ленинын—Сталинын сеҥаш лийдыме учениймышт прививатлат.

Коло кудымышо Международный Юношеский Кече моткоч сложный международный обстановкышто эрта. Кизыт, Бернский конференций кечыласе годым гаяк, тӱня империалистический войнан тул ораж дене авыралтын. Шемер калыкын миллионный массыже-шамыч солдатский шинельым чиеныт, шке мӧҥгышт гыч, ешышт деч ойыралтыныт да кучедалме тул лоҥгашке колталтыныт.

Кокымшо империалистический война капиталистический тӱнясе шемер молодежьлан эше утларак шучко эксплоатацийым да индырымашым конден, тудо самырык рвезе ден ӱдыр-шамычым пашаде кодмаш, шужымаш, индыралтмаш да ончыклыклан ӱшаныдымаш корнышко шӱка.

Теве садланак самырык шемер-шамыч коклаште шкеныштын экономический праваштым аралышаш верч движений виянеш, стачка-шамыч шукемыт. Теве садланак капиталистический элласе молодежь войнам ылыжтарыше империалист-шамыч ваштареш йӱкынат протествоватла, империалистический война ваштареш активнын кучедалеш. Самырык шемер-шамыч чыла пашазе класс дене ваче-ваче империалистический война ваштареш кучедалаш тарванат.

Шуко репрессий да преследований кая гынат, капиталистический элласе молодежь тений, молгунамсе гаяк, шкенжын международный кечыжым организованно да сплоченно эртара. Тудо тиде кечым мир верч, кинде да эрык верч кучедалме лозунг дене, шемер-шамычын международный солидарностьышт лозунг дене, социализмын великий элжым — Советский Союзым аралымаш лозунг дене эртара.

Советский Союз кокымшо империалистический войнан шучкын ловыкалтше теҥызыште покшелне гранитный утес семын пеҥгыдын нӧлталалтын шога. Совет элын калыкше-шамыч шкеныштын созидательный паштым мирный условийыште ыштат. Тиде шкенан родинан калыкшылан мирым обеспечитлыше мудрый сталинский внешний политикылан кӧра лийын.

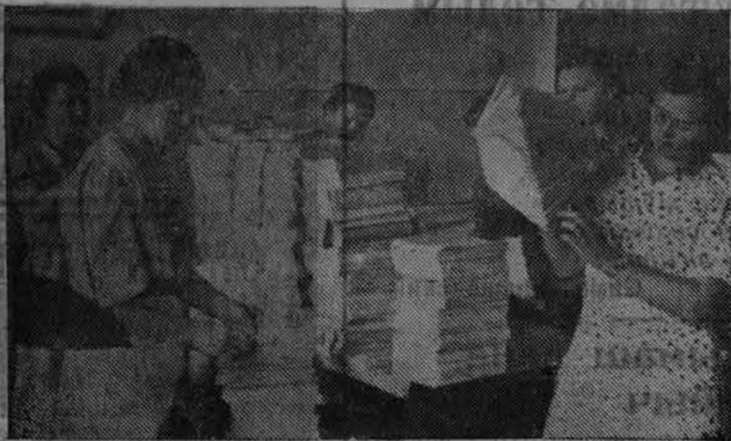
СССР-ын сталинский внешний политикыжын сеҥымашыже-шамыч советский калыкын, советский молодежьын у сеҥымашлашке каяшыже кумылыштым нӧлтат, у куатым пуат. Но СССР-ын капиталистический окруженийыште улмыжо нерген мондаш ок лий да мемнам калыкна эреак мобилизационный ямде улмаш состоянийыште лийже, внешний тушман-шамычын нимогай фокусыштат мемнам расплохеш верешт ынышт керт.

Война лиймылан кӧра капиталистический тӱняште шуко калыкын шке независимостьшым да эрыкшым йомдарыме жапыште, мемнан дене, Советский Союзышто, Сталинский Конституций основеш, пӱтынь созидательный паша основеш, калык-шамычын келшен илымашышт кушкеш да пеҥгыдемеш, мемнан элнан республикше-шамыч кушкыт да пеледалтыт.

Западный Украинысе ден Западный Белоруссийысе, Бессарабий ден Северный Буковинысе калык-шамычым Йошкар Армий дене утарымаш, советский оружийын куатле вийже дене Карельский перешейкыште белофинн-шамычым шалатымаш да Ленинградлан безопасностьым обеспечитлымаш, Карело-Финский Союзный Республикым ыштымаш—чыла тиде сталинский мир политикын у чапле сеҥымашыже-шамыч дене ешаралтын: советский калыкын келшен илыше ешышкыже кум союзный республика-шамыч ушненыт. Латвийын, Литван да Эстонийын калыкышт чын калык правительство-шамычым сайленыт, нуно калыкын воляжым выразитленыт да шуктеныт, тиде элласте советский властьым ыштымашым провозгласитленыт да советский Литвам Латвийым да Эстонийым, Союзный республика-шамыч семын, Советский Социалистический Республика-шамыч Союзын составыш пурташ йодын СССР Верховный Советыш обратитлалтыныт.

СССР-ын калыкше-шамыч шке ешышкышт у Советский республика-шамычым шокшын ӧндалын пуртеныт. Латвийын, Литван да Эстонийын калыкше-шамычын нуным Советский Социалистический Республика-шамыч Союзыш пурташ йодмашыштым СССР Верховный Совет удовлетворитлен.

Бессарабийын, Северный Буковинын да Западный Украина ден Западный Белоруссийын молодежьшо гаяк Латвийский ССР-ын Литовский ССР-ын да Эстонский ССР-ын молодежьшат т е н и й первый гана Международный Юношеский Кечым пӱтынь советский молодежь дене пырля пайремлаш тӱҥалеш. Иктӧр праван улшо-шамыч коклаште тиде молодежат иктӧр права денак демонстрант-шамыч радамыште, ЭРЫКАН, ПИАЛАН СОВЕТСКИЙ МОЛОДЕЖЬ гаяк, советский олаласе да ялласе уремлашке куанен лектеш. XXVI-шо Международный Юношеский Кечым пайремлен, СССР-ын молодежьшо элын куатшым да оборонижым эше утларак пеҥгыдемдаш ямде улмыжым, мировой пролетариатын пашажлан, коммунизмын пашажлан мучашыш шумешке преданный улмыжым, вождь да шемер калыкым утарыше—великий Сталин деке шкенжын мучашдымын йӧратымашыжым демонстрироватла.

4-ше номеран школын (Йошкар-Ола) учительже-шамыч учебный пособийым распределитлат.

Снимкыште (ончылно): шолаште—комсомолка Е. А. Куклина да пурлаште—З. С. Кузнецова.

Фото М. Чуршуковын.

Авиамоделизмым кажне школыш

Авиационный пашан шуко чапле енже-шамыч нерген первый шинчымаш авиамодельный кружокышто пуалтеш. Кружокышто Советский Союзын геройышт Громов, Водопьянов, Коккинаки, конструктор-орденоносец А. С. Яковлев да моло нергенат ойлалтеш. Авиамоделизм кушкын шогышо поколенийлан практический шинчымашым велэ огыл, теоретический шинчымашымат пуа. Шагал огыл тунемше рвезе ден ўдыр-шамыч авиамоделизм кружокышто пашам ыштен, сай результатышке шуыныт. Теве Миша Зюрин (Москва) шке ыштыме моделжын чонгештымашыже дене международный рекордым кум гана сеген: тудын модельже 2020 метрым чонгештен. 1938 ий 8 майыште тудынак самолет модельже 31.857 метрым чонгештен.

Мемнан республикысе йоча технический станцийыште тат В. Морозов, А. Николаев, С. Касаткин, В. Кованский да молат авиамодельный кружокышто пашам ыштат. Авиамодельный паша кодшо тунемме ийыште йоча технический станцийыште велэ верым налын шога ыле гын, тунемме массым кумдан авалтен ок керт ыле. Садлан кодшо тунемме ийыште самырык авиамоделист-шамычын тыршымышт почеш оласе кажне школлаште авиамоделист кружокым организоватлыме. Тыгай кружок-шамыч районласе чыла средний школыштат пашам ышташ тўҥалшаш улыт.

Комсомольский организаций-шамыч нине кружок-шамыч дене руководитлышаш улыт. Авиационный пашалан самырык кадрым ямдылыман. Авиамоделизмым кажне школлашке шарыман.

О. Аферина,
республиканский йоча технический станцийысе авиамодельный лабораторийын вуйлатышыже.

Прогульщик ден летун-шамычлан комсомолышто вер огыл

СССР Верховный Совет Президиумын 26 июньысо Указшым обсуждатлымек, МАССР лўмеш артель пеленсе комсомольский организацийын комсомолец-шамыч паша производительностым нўлталаш обязательствым нальыч. Кызыт нуно шке обязательствыштым чап дене шуктат. Комсомолец Часов, Балыбердин, Егорова да молат кечаш паша нормым 120—140 процентлан темат.

Но южо комсомольский организацийыште Указым огыт шукто. Горпон пекарньыштыже ыштыше комсомолец-шамыч Родионов ден Седов прогулым ыштеныт. Нуным комсомол радам гычат поктен лукмо.

Кинотеатр пеленсе комсомольский организацийысе комсомолец-шамычат трудовой дисциплиным пудыртылыт. Комсомолка Шпагина прогулым ыштен. Но комсомольский организацийыште Шпагинан прогулжым обсуждатлыме годым либерально относитленыт, тудым комсомол радамеш коденыт. Комсомол радамеш прогульщик ден рвачшамыч кодын огыт керт. Нунылан комсомолышто вер огыл.

С. Евстратов,
ВЛКСМ райком секретарь.
Козмодемьянск.

Сентябрь эрден

Эх, сентябрь, шыже тылзе,
Нузе тыйым вучышна.
Кече дене тӧрак лектын,
Школыш писын ошкылна.

Пионерский лагерлаште
Кенеж мучко канышна.
Сылне йогын вӱд воктене
Шуко нолым кучышна.

Ший гай нойшо кече йолжо
Могырнажым налитлен;
Эҥернажын яндар вӱдшӧ
Кап кылнажым эрыктен.

Садеш кӱйшӧ энеж гане
Шӱргынаже чевеrген.
Шуаралтше вурыс гане
Кажне рвезе тазарген.

Модын, воштыл, мураланлын,
Школыш толын пурышна,
У вий дене школыш толын
Книгам кидыш кучышна.

А. Иванов.
Москва, август.

Сернурский районный учитель-шамычын совещанийыште участвоватлыше учитель-отличник-комсомолец-шамыч (шола гыч пурлашке): А. М. Бердников (Больше-Ключевский НСШ-н директоржо), П. Д. Михеева (Мурзаевский НСШ-н завучшо), Е. Н. Бердникова (Сернурский средний школа) да А. Е. Мамаев (Родионовский НСШ-н директоржо).

Фото М. Чуршуковын.

Ситыдымашым тӧрлатыман

Тиде кечылаште Йошкар-Ола райцентрысе клубеш районный учительский совещанийым эртарыме. Совещанийыште 1939-40 тунемме ийын итогшо ден 1940-41 тунемме ийын задачыже-шамыч нерген РОНО вуйлатыше Заугольников йолташ докладым ыштен. Доклад почеш выступатлыше-шамыч посна учитель-шамычын сай пашаштым ончыктеныт. Учитель орденоносец С. М. Замятина йолташ, Егошин, Набатов да молат, школышто пашам образцово ышденыт. Шкеныштын шинчымашыштым эреак нўлтен шогат. Садов, Толстов да моло йолташмыт ВКП(б) историйым первоисточник дене изучатлат.

Сай паша дене пырля совещанийыште ятыр ситыдымашыштым тўжвак лукмо.

Посна школлаште тунемше-шамычын успеваемостьышт ден посещаемостьышт верч начарын кучедалыныт. Юшковский начальный школышто успевемость 75 процент да посещаемость 63 процент велэ, а Ежовский неполный средний школышто гын, успеваемость 63 процентыш велэ шуын. Кузнецовский средний школышто историй дене, Цибикнурский средний школышто марий йылме дене программа тематлын огыл. Посна школлаште руш йылмым начарын преподаватленыт. Район мучко 42 йоча тунеммашым чарненыт. 7 йочам тунеммашым дене йӧршеш авалтыме огыл.

Школа-шамыч дене Йошкар-Олинский РОНО-ат ситыдымын вуйлатен. РОНО-н пашаенже-шамыч 8 школышто йӧршеш лийын огытыл.

Совещанийын участник-ше-шамыч нине ситыдымаш-шамычым кўчык жапыште пытарымашым требоватлышт.

А. Ешметов.

У тунемме ийым сайын ямдылалт вашлийыт

Йошкар-Оласе школа-шамыч кокла гыч у тунемме ийлан ямдылалтмаште 4 номеран школа эн ондак да сай качество ден ямдылалт шуын.

Тиде школысо учитель-шамыч у тунемме ийлан ямдылалтмаште дирекцийлан кугу полышым пуэныт. Ученик-шамычын мӧнгышкышт миен, ачашт-авашт дене беседым эртареныт, угыч тунемаш толшаш йоча-шамычын учетыш нальыт да молымат. У тунемме ийлан ямдылалтмаште первичный комсомольский организацийын секретарьже И. М. Кутров йолташ ятыр полышым пуэн.

Правительственный комиссий тиде школым отлично оценка дене принимайтлен. Школа кӧргым сай качество дене ремонтироватлыме, кўварым, партым да доска-шамычым чиалтыме.

Учебный пособий, тетрадь, карандаш да ручка-шамыч дене школым турыс обеспечитлыме. Тыгак преподавательский кадр-шамыч д е н а т тичмаш к омплектоватлыме.

Учебный частьын заведующийже А. Н. Пирогова йолташ тыге ойла:

— Тений тунемме ийым сайын ямдылалт вашлийына, тидлан ме чыланат тыршен улына. Эше мемнан ончылно эн ответственный задача-шамыч улыт—1940—41 тунемме ийым чаплын, образцово эртараш.

Эрла тунемме ий тўҥалеш. 4-ше номеран школа тунемше-шамычым вашлияш сайын ямдылалт шуын.

Снимкыште (шола гыч пурлашке): учительница М. С. Шерстнева, В. С. Семенов да М. И. Плахтеева йолташ-шамыч воспитательский паша дене планым возат.

Фото М. Чуршуковын.

Йошкар Армийлан достойный дополнений

Йошкар Армий радамышке призыватлалтмаш советский молодежын куанымашан пайремже. Таза, пенгыде кап-кылан рвезе-шамыч армийышке призыватлалтын вашке призывной пунктышко толыт. Кызыт районный военкоматлашке армийыш досрочно приниматлыме нерген йодмаш-шамыч пурат.

Горно-Марийский районный военкомат допризывник-комсомолец И. С. Волков йолташ деч тыгай письмам налын: „Мый 9 классым тунем пытаренам. Йошкар Армийын доблестный воинже лийнем. Мыйым армийышке досрочно приниматлаш йодам. Родина верч, партий верч да Сталин йолташ верч пытартыш вўр тўчалтышемат ом чамане". Тыгай письма-шамыч ятыр пурат.

Горно-Марийский районысо допризывник-шамыч призыв кечым сай ямдылалтын вашлийыт. Нунын кокла гыч 80 процентше ПВХО, 94 процентше ГСО да 42 процентше ГТО значок-шамычын нормым сдатленыт. Допризывник-шамыч коклаште 2 ен велэ малограмотный улыт.

Допризывник-шамыч тактический да строевой подготовкым эртареныт. Военный специалист-шамычым: шофер, радист, телеграфист, пулеметчик-шамычым допризывник-шамыч А. Бобылев, А. Сибаторов, Родионов, Сиденков да молат стахановец улыт. 52 процент допризывник-шамыч комсомолец улыт.

Призывлан ямдылалтмаште але ситыдымашат уло. Физкультура райсовет ГТО значоклан нормым сдатлымашым начар организоватлен. Допризывник-шамычым комсомолыш пуртымаштат паша начар. Нине ситыдымаш-шамычым кытак тӧрлатен, призыв кечем достойно вашлийыман.

Е. Моисеев.

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММА-ШАМЫЧ

ГЕРМАНСКИЙ КОМАНДОВАНИЙЫН СВОДКЫЖО

Берлин, 30 август. (ТАСС). Германский информационный бюро германский армий верховный командованийын тыгай сводкыжым увертара:

„Тенгече авиацийын действийже боевой разведкым ыштымаш дене ограничиватлалтын, юго-восточный Англия ӱмбалне тиде разведка годым икмыняр гана воздушный сражений лийын. 30 август вашеш йӱдым самолет-шамычын эскадрильышт Линкольн ден Суффолк графствылаште икмыняр аэродромым, да тыгак Феликстоушто промышленный сооружений-шамычым, Вейбриджыште, Лэчгликыште авиационный завод-шамычым да Ландиште, Лейтыште, Хартлпулышто да Ливерпульышто портовый сооружений-шамычым атаковатленыт. Икмыняр пунктлаште, тиде шотыштак Ливерпуль портышто, пожар лиеден. Английский портлаште минашамычым шындылме.

30 август вашеш йӱдым английский авиаций Западный Германийыш налетым ыштен. Тудо тидын годым Рурысо **военный** огыл об'ектлашке бомба-шамычым кудалтен. Рурский бассейнышке икмыняр вере калык илыме квартал-шамыч шаланеныт. Лийше пожарым писын йӧртымӧ. Локтылалтмаш кугун лийын огыл. Рурский бассейныш йӱдым налетым ыштыме годым противникын 2 самолетшым зенитный артиллерий дене волтен шумо. Тенгече воздушный сражений лаште чылаже 19 самолетым волтен шумо. Тидын деч посна воздушный заграждений йысе куд английский аэростатым пытарыме. 7 германский самолет шке базышкыже пӧртылын огыл.

Йӱдым подводный пуш противникын виян конвой дене кайше, чылаже 21 тӱжем регистровый бруттотонн водоизмещениян кум торговый судныжым вӱд йымак волтен колтен“.

Китайыште военый действий-шамыч

Северный китайыште

Шаньси провинцийыште ятыр районлаште кызытат бой-шамыч лийын шогат. Китайский источникла гыч налме сведений-шамыч гыч пале: бойын инициативыже китаец - шамычын кидыштышт улеш. 8 китайский народно-революционный армийын отрядше-шамыч тиде провинцийыште посна кӱртньӧ корно станцийлашке кызытат нападатлылыт. Бой-шамыч провинцийын центрже Тайюань деч мӱндӱрнӧ огыл лийын шогат.

Южный китайыште

Гуанси провинцийын южный ужашыштыже японецшамыч Наньин деч юго-западышкыла эрчыко каяш тӧченыт. 29 августышто шуко гана бой лийме деч вара японец-шамычлан чакнен кайышышт логалын. Японец-шамычын ик тӱжем енг колен да сусырген.

Тиде провинцийынак юго-западный ужашыштыже китайский войска - шамыч Лунчжоу секторышто шке позицийыштым ятыр пенгыдемденыт.

Гуангун провинцийын юго-западный ужашыштыже сер воктенсе посна пунктлаште бой-шамыч лиедат, тыште японец-шамыч десантым луктын шогат.

„Доминьгунбао“ газетын гонконгский корреспондентше тыге увертара: 26 августышто китайский самолет-шамыч Кантон лишне японский аэродромыш налетым ыштеныт. Аэродромыш 100 утла бомбым кудалтыме. 30 август (ТАСС).

Ӱжара кояш тӱҥалме годым

Ӱжара кояш тӱҥалме годым,
Кунам тамле омо пызыра,
Ер воктеке, уалашке толын,
Шӱшпык сылнын чарныде мура,
Кунам эркын, лач ош комбо гае,
Ер ӱмбачын тарвана тӱтыра,—
Тыгай годым, ой, моткочак сае,
Ер воктене колым эҥыраш.

Семен Вишневский.

МЮД-ым сеҥымаш дене вашлийыч

Купсольский сельсоветысе ятыр колхоз-шамыч (Сернурский район) Международный Юношеский Кечын XXVI идалыкшым государство ончылно тӱлышаш планым темыме дене вашлийыч.

Киров лӱмеш колхоз уржа тӱлышаш планым тӱрыс темен, натуроплатым 80 центнер гыч 52 центнерат 65 килограммым, ссудым мӧнгеш тӱлышашымат 13 центнерат 75 килограммым сдатлен. Сельсовет мучко 27 августлан 10 колхоз гыч 5 колхоз государствылан уржа сдатлышаш планым теменыт. Колхозлаште дисциплинат, кодшо ий дене таҥастарымаште, ятыр саемын.

„У сеҥымашке“ пырдыж газета всесоюзный ял озанлык выставкын участникше

Колхозлаште пырдыж газета улан илышым ыштышаш верч кучедалмаште кугу полшым пуэн шога.

Теве Ирмучашский сельсоветыште (Параньгинский район) „Марий“ колхозын ик тылзылан 3 гана лекше „У сеҥымашке“ пырдыж газетше шке йырже кумда активым чумырен, кугу пашам ышта.

Колхоз ончылно шогышо задачым тӱрыс шуктышаш верч кучедалмаште кумда массым чумырен моштымыжлан да колхозник-шамычым улан илышышке лукмаште пашам активно ыштымыжлан выставком Всесоюзный ял озанлык выставкыште участвоватлаш ойырен.

А. Иванов.

Снимкыште: Сернур селасе Совет пӧрт.
Фото М. Чуршуковын.

Сернурский районный связь отделенийын телеграфисткаже стахановка - комсомолка А. Ф. Губина йолташ.
Фото М. Чуршуковын.

Походым отлично эртарыме

ВЛКСМ Горно-Марийский райкомын инициативыже дене шукерте огыл 25 километр торашке призывник-комсомолец -шамыч дене военизированный походым эртарыме.

Походышто участвоватлыше-шамыч „Автострой“, „Аврора“ да „11 лет Октября“ колхозлаште „уборка да ял озанлык продукцийым ямдылыме нерген“ ВКП(б) ЦК ден СССР Совнаркомын пунчалыштым, ВКП(б) Обкомын IV пленумын решенийжым да СССР Верховный Советын VII Сессийын материалже - шамычым колхозник - шамычлан умылтареныт.

Военизированный походым отлично эртарыме.

Ем. Моисеев.

Комбайнер Максимовын сеҥымашыже

Сернурский машинно-тракторный станцийын трактористше К. П. Максимов йолташ стахановский кечын визымше идалыкше вашеш социалистический обязательствым налын ыле. Кызыт тудо шке обязательствыжым честь дене шуктен. Норма почеш 8 гектарым тӱредме олмеш смена еда 16-17 гектарым тӱредын. Максимов йолташ—МТС-ын эн сай стахановецше.

В. Вайшев.

ПОСТОЯННЫЙ КОМИССИЙ-ШАМЫЧЫН ПАШАШТЫМ САЕМДАШ

Шукерте огыл эртыше ВЛКСМ ЦК-н XI пленумжо райкомлашке, горкомлашке постоянный комиссий-шамычым ыштaш пунчалын.

Пленум деч вара ВЛКСМ Ронгинский райком пелен агитационно-пропагандистский паша дене, школьный молодежь да пионер-шамыч коклаcе паша дене, **военно-физкультурный**, культурно-массовый паша дене постоянный комиссий-шамычым ыштыме. Комиссийлашке районысо комсомольский активым пуртымо.

Кузе вара комиссий-шамыч пашам ыштат?

Примерлан агитационно-пропагандистский паша дене комиссийым налына. Вигак каласаш кӱлеш: тиде комиссий пашашке але пижын огыл. Комиссий председатель Богомолов йолташ „мый ом ярсе, институтышто заочник улам“,—маньын жапым эртара. „ВКП(б) историй краткий курсым“, Сталин йолташын биографийжым кунар комсомолец тунемеш, учетыш налме огыл. Комиссийын посна членже-шамыч (Голунова, Шабалин, моло йолташ-шамычат) верлаште лийыныт да организацийлаште беседа, доклад-шамычым эртареныт. Но тиде шагал. Нуно главныйжым — партий историйым самостоятельно тунемше-шамычлан полышым пуэн огытыл. Садланак вет район мучко шуко первичный комсомольский организаций-шамычын секретарьышт шке политический уровеньыштым йӧршеш огыт нӧлтӧ.

Теве Колокудский сельсовет „Чодра саска“ колхоз пеленсе комсомольский организацийын секретарьже М. Рыбаков йолташ але марте ни партий историйым, ни Сталин йолташын биографийжым тунемаш тӱҥалын огыл. Ленин лӱмеш колхозысо (Кужмаринский сельсовет) комсомольский организацийын секретарьже И. Иванов йолташат шке политический шинчымашыжым нӧлтышаш верч огеш тырше. А комиссий тыгай положенийым тӧрлаташ ок полшо.

Школьный молодежь да пионер-шамыч коклаcе паша дене комиссий (председатель Яковлев йолташ) нимогай пашамат огеш ыште. Район мучко шуко школлаште пионервожатый-шамыч огыт сите, кунар пионер уло, учет уке. Культурно-массовый паша дене комиссий (председатель Яровиков) тыгак пашам пеш начарын ышта.

Лач военно-физкультурный паша дене комиссий гына (председатель Булатов йолташ) пашаш кӱлеш семын пижын. Районышто пытартыш жапыште шуко колхозлаште физкультурный кружок-шамычым создатлыме. Комиссийын инициативыже дене 4 гана межрайонный футбольный встречым организоватлыме. Допризывник-шамыч коклаште оборонный пашам кумдан шарыме. Район мучко чыла допризывник-шамыч 2—4 оборонный значок гыч иметлат.

Но постоянный комиссий-шамычын пашашт але кӱлеш кукшытыштӧ огыл. Ончыкыжым ВЛКСМ ЦК XI пленумын решенийжым тӱрыс илышыш пуртыман, постоянный комиссий-шамычын пашаштым вож гычак саемдыман.

Ал. Герасимов.

Полыш кӱлеш

Ронгинский район Кужмаринский сельсовет „Родина“ колхоз пеленсе комсомольский организацийыште 1940 ийыште комсомольский погынымаш 2 кана веле лийын. ВЛКСМ ЦК XI пленумын решенийжым але мартенат обсуждатлен огытыл. Комсомолец-шамыч 3—4 тылзе лиеш членский взносым тӱлен огытыл. Организацийын секретарьже П. Романов йолташ нимогай авторитетымат огеш иметле.

М. Козырева.

Отв. редакторын заместительже—*В. М. БОРИСОВ*.

АДРЕС РЕДАКЦИЙ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, № комнат 69—70, № телефона 90.
Э965 Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.